

Bestämmelser om hur en minderårig persons ekonomiska angelägenheter ska skötas finns i lagen om förmyndarverksamhet.

En person som inte har fyllt 18 år är minderårig. Hen har inte rätt att själv bestämma om sin egendom, ingå viktiga avtal eller företa andra betydande rättshandlingar. En minderårig person kan ändå företa rättshandlingar som med beaktande av omständigheterna är sedvanliga och av mindre betydelse. Hen kan till exempel utträta ärenden i affärer och göra små inköp. En minderårig person som har fyllt 15 år kan själv förfoga över den egendom som hen har förvärvat genom eget arbete. Hen kan till exempel bestämma hur hen använder sina inkomster från ett sommarjobb.

Intressebevakare för en minderårig person är vårdnadshavarna. Intressebevakarens uppgift är att sköta den minderårigas ekonomiska angelägenheter. Inom förmyndarverksamheten kallas den minderåriga för huvudman. Om ett minderårigt barn har två vårdnadshavare, kan båda fungera som intressebevakare oberoende av hos vilkendera föräldern barnet bor. De ska sköta intressebevakningen tillsammans.

Tillsynsmyndighet

Intressebevakarnas agerande övervakas av förmyndarmyndigheten. Övervakningen sköts av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. I landskapet Åland är Statens ämbetsverk på Åland förmyndarmyndighet.

Förvaltning av en minderårig persons egendom

En minderårig persons egendom tillhör hen själv. Till en minderårig persons egendom hör till exempel gåvor som hen har fått, medel som sparats i hens namn, hens andel i ett oskiftat dödsbo, försäkringsersättning som utbetalats till hen, pensionsinkomster, skadestånd och placeringar. Till egendomen hör även avkastning på egendomen, såsom ränte-, dividend- och hyresinkomster.

Intressebevakarens uppgift är att förvalta den minderårigas egendom. Egendomen ska förvaltas noggrant och systematiskt. En minderårig persons egendom kan användas endast till nytta för hen själv och för hens personliga behov, dock med beaktande av att föräldrarna är skyldiga att försörja sitt barn. Egendom som ska sparas bör placeras säkert. Till exempel en försäkringsersättning som betalats ut till en minderårig person ska alltid placeras på ett bankkonto eller något annat placeringsobjekt i hens eget namn. Egendom som införskaffas med en minderårig persons medel, såsom en moped eller liknande, ska stå i personens eget namn. En minderårig persons medel får inte sammanblandas med andra personers medel. Notera också att intressebevakaren inte får donera en minderårig persons egendom.

Övervakning av intressebevakarens agerande

Ett intressebevakaruppdrag för en minderårig person ska införas i registret över förmyndarskapsärenden, om personen har egendom vars värde utan avdrag för skulder som gäller egendomen överstiger 20 000 euro. Egendomen kan bestå av en andel i ett dödsbo eller annan förmögenhet. Om särskilda skäl föreligger kan intressebevakningen införas i registret även om egendomens värde understiger 20 000 euro.

Intressebevakaren ska på eget initiativ underrätta förmyndarmyndigheten om egendom som den minderåriga mottagit, om personens totala förmögenhet därmed överstiger 20 000 euro. Anmälan görs genom att inlämna en egendomsförteckning eller annan utredning inom en månad efter mottagandet. Förmyndarmyndigheten kan också be intressebevakaren om en utredning om den minderårigas egendom. Då ska en utredning inlämnas även om förmögenheten understiger 20 000 euro. Egendomsförteckningen eller en annan utredning ska ges till förmyndarmyndigheten inom utsatt tid.

Om en minderårig person blir delägare i ett dödsbo, ska intressebevakaren alltid ge förmyndarskapsmyndigheten en kopia av bouppteckningsinstrumentet och dess bilagor. Bouppteckningsinstrumentet ska lämnas in inom en månad från bouppteckningen.

Förmyndarmyndigheten övervakar alla som är intressebevakare för en minderårig person, även om intressebevakningen inte har införts i registret över förmyndarskapsärenden. Därför är en intressebevakare skyldig att på begäran ge förmyndarmyndigheten uppgifter om intressebevakningen samt verifikat och handlingar om förvaltningen av den minderårigas förmögenhet. Vissa rättshandlingar kräver tillstånd av förmyndarmyndigheten oavsett om intressebevakningen har införts i registret eller inte. Den som är intressebevakare för en minderårig person är därtill skyldig att årligen ge förmyndarmyndigheten en redovisning om förvaltningen av den minderårigas egendom, om förmyndarmyndigheten har infört intressebevakningen i registret.

Förmyndarmyndigheten kan avföra intressebevakningen ur registret över förmyndarskapsärenden, om den minderårigas förmögenhet bestående har sjunkit till högst 15 000 euro. Intressebevakningen avförs inte ur registret, om förmögenheten har minskat på grund av att intressebevakaren har vidtagit åtgärder som inte är förenliga med den minderårigas intresse. Intressebevakningen kan kvarstå i registret också om det finns särskilda skäl för det.

Intressebevakarens uppgift upphör inte, även om intressebevakningen avförs ur registret. När intressebevakningen har avförts ur registret har intressebevakaren emellertid inte längre någon skyldighet att lämna in redovisningar till förmyndarmyndigheten.

Allmänt om intressebevakarens uppgifter

Intressebevakaren är alltid skyldig att spara kontoutdrag, verifikat och handlingar som hänför sig till förvaltningen av den minderårigas egendom. Handlingarna ska sparas så att intressebevakaren senare, när barnet har blivit myndigt, kan förklara hur hen har förvaltat barnets egendom medan barnet var minderårigt. Intressebevakaren kan också bli tvungen att förklara för förmyndarmyndigheten hur hen har förvaltat den minderårigas egendom.

Föräldrarna ansvarar i regel för att försörja sitt barn och tillgodose barnets personliga behov, såsom boende, kläder, mat, utbildning och sedvanliga utgifter för hobbyer. Familjepensioner som utbetalas till en minderårig kan användas för försörjningen. De kan utbetalas till antingen den minderårigas eller intressebevakarens konto. En minderårig är aldrig skyldig att delta i försörjningen av sina föräldrar eller syskon.

Den minderårigas övriga förmögenhet kan inte utan särskilda skäl användas för hens sedvanliga levnadskostnader. Ett särskilt skäl kan vara till exempel att vårdnadshavarens förmåga att försörja barnet har försämrats på grund av sjukdom, arbetslöshet eller något annat motsvarande skäl. Den minderårigas pensioner ska deponeras i hens eget namn, om de inte behövs för att täcka hens levnadskostnader.

Intressebevakarens redovisningsskyldighet

Om intressebevakningen har införts i registret över förmyndarskapsärenden, ska intressebevakaren årligen ge in en redovisning över förvaltningen av den minderårigas egendom. Intressebevakaren ska ge in årsredovisningen och nödvändiga verifikat till förmyndarmyndigheten för granskning inom tre månader efter redovisningsperiodens utgång, vanligen senast den 31 mars. Av redovisningen ska framgå den minderårigas tillgångar och skulder vid ingången och utgången av redovisningsperioden, förändringar som har skett under redovisningsperioden, den minderårigas inkomster, såsom pensionsinkomster, sociala förmåner och kapitalinkomster, betydande rättshandlingar som företagits på den minderårigas vägnar samt övriga motsvarande åtgärder som intressebevakaren har vidtagit vid förvaltningen av egendomen. För inkomster och egendom som anges i redovisningen samt för dessas belopp eller värde ska verifikat bifogas, till exempel kontoutdrag och meddelanden från pensionsbolaget om utbetalda pensioner.

Om pensionsinkomster har använts för sedvanlig försörjning, behöver vanligen inga verifikat uppvisas. Det ska ändå anges tydligt i redovisningen att pensionsinkomsterna har använts uttryckligen för den minderårigas levnadskostnader. Förmyndarmyndigheten kan kräva en noggrannare utredning av de utgifter som finansierats med pensionsinkomster, om de är exceptionellt stora.

Verifikat ska bifogas redovisningen, om den minderårigas besparingar eller förmögenhet används för att köpa något till hen, såsom en moped, en dator eller en mobiltelefon.

Förmyndarmyndigheten kan under vissa förutsättningar befria intressebevakaren från den årliga redovisningsskyldigheten eller bestämma att redovisningsperioden ska vara längre än ett år. Förmyndarmyndigheten kan enligt eget gottfinnande bevilja lättnader i den årliga redovisningsskyldigheten genom att införa ett så kallat spärrkonto.

När behövs en ställföreträdare för intressebevakaren?

Det finns många situationer där intressebevakaren kan behöva en ställföreträdare. Då kan förmyndarmyndigheten på begäran av intressebevakaren förordna en ställföreträdare. Vid behov kan också tingsrätten förordna en ställföreträdare för intressebevakaren.

Intressebevakaren behöver en ställföreträdare, när motparten i ett ärende är intressebevakaren själv, hens barn eller make eller någon som hen företräder. Om syskon har en gemensam intressebevakare, får hen ändå representera syskonen vid arvskifte, om inte syskonens intressen är motstridiga på grund av yrkanden som har framställts vid skiftet eller andra omständigheter som har samband med skiftet.

- Med makar avses äkta makar och personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden eller i något annat parförhållande i gemensamt hushåll. Med släktingar jämställs motsvarande halvsläktingar.
- Intressebevakaren behöver en ställföreträdare också när intressebevakarens och det minderåriga barnets intressen i saken kan bli motstridiga av någon annan orsak.
- Intressebevakaren kan behöva en ställföreträdare också i situationer där hen till exempel på grund av sjukdom eller långvarig frånvaro har blivit förhindrad att sköta sin uppgift.

Om intressebevakaren inte kan representera den minderåriga i något ärende, behövs en ställföreträdare oberoende av om rättshandlingen kräver tillstånd av förmyndarmyndigheten.

Intressebevakaren gör en ansökan om att förmyndarmyndigheten eller domstolen ska förordna en ställföreträdare. Vilken uppgift ställföreträdaren har framgår av förmyndarmyndighetens eller domstolens beslut. Ställföreträdaren representerar den minderåriga i den uppgift som hen har förordnats för. Ställföreträdaren ska samvetsgrant bevaka den minderårigas rättigheter och främja dennas bästa.

Till ställföreträdare för en intressebevakare kan utses en allmän intressebevakare eller en privatperson som har gett sitt samtycke till detta och som är både lämplig och ojävig att fungera som ställföreträdare för intressebevakaren. Om intressebevakaren är jävig i ett ärende, kan ställföreträdaren inte vara en person som också är jävig i ärendet.

En ställföreträdare till vars uppgifter hör att förvalta egendom är skyldig att föra bok över den minderårigas tillgångar och skulder och transaktionerna under redovisningsperioden. En ställföreträdare som har förordnats för någon annan uppgift än för att förvalta egendom är skyldig att föra bok i den mån att hen kan redovisa för de åtgärder som hen har vidtagit i sin uppgift.

Ställföreträdaren ska vid behov ansöka om tillstånd av förmyndarmyndigheten för de rättshandlingar som nämns i lagen om förmyndarverksamhet.

Exempel på situationer där en ställföreträdare behövs:

- Intressebevakaren och den minderåriga är båda delägare i ett dödsbo där avvittring och arvskifte ska förrättas.
- Intressebevakarens minderåriga barn och myndiga barn är delägare i ett dödsbo där arvskifte ska förrättas. I sådana situationer behövs en ställföreträdare även om intressebevakaren inte är delägare i dödsboet.
- Den minderåriga är delägare i ett dödsbo, ur vilket en bil ska säljas till intressebevakaren eller hens myndiga barn.
- Den minderårigas egendom ska säljas till ett bolag som ägs av intressebevakaren.
- Om intressebevakarens och den minderårigas gemensamma egendom ska säljas, kan intressebevakaren vanligen sälja egendom på bådars vägnar. Om det ändå av omständigheterna framgår att intressebevakarens och den minderårigas intressen inte är förenliga, behövs en ställföreträdare för intressebevakaren.

Vilka åtgärder kräver tillstånd av förmyndarmyndigheten?

För viktiga rättshandlingar som intressebevakaren företar på den minderårigas vägnar krävs förmyndarmyndighetens tillstånd. Tillstånd kan beviljas om den tänkta rättshandlingen är förenlig med den minderårigas intresse.

Tillstånd bör sökas innan rättshandlingen eller åtgärden vidtas. En rättshandling som intressebevakaren har företagit utan förmyndarmyndighetens tillstånd är inte bindande för den minderåriga, om inte förmyndarmyndigheten godkänner den i efterhand på ansökan av intressebevakaren.

Tillstånd krävs till exempel för att köpa eller sälja en bostad eller fastighet, pantsätta egendom, ta annat lån än studielån med statsborgen och ingå avtal om avvittring eller åtskiljande av egendom eller arvskifte som förrättas utan skiftesman. Tillstånd krävs även för att sälja skog och för vissa typer av placeringar.

Intressebevakaren får inte heller bevilja penninglån på sin huvudmans vägnar utan förmyndarmyndighetens tillstånd. Tillstånd ska sökas på förhand och förmyndarmyndigheten kräver i regel att det då ställs en säkerhet som godkänns av penninginstitutet.

Tillstånd krävs även då en tillståndspliktig rättshandling företas i ett dödsbos namn och en av delägarna är en minderårig person. Om rättshandlingen kräver att det förordnas en ställföreträdare för intressebevakaren, är det ställföreträdaren som ansöker om tillstånd för rättshandlingen. Om den minderåriga har fyllt 15 år, ska ansökan om tillstånd förses med hens skriftliga åsikt om rättshandlingen.

Ansökningsblanketten samt en förteckning över de tillståndspliktiga rättshandlingarna och de bilagor som krävs för ansökan finns på förmyndarmyndighetens www.dvv.fi/sv.

Osakligt förfarande av intressebevakaren

Intressebevakaren kan skiljas från sitt uppdrag, om hen har förvaltats den minderårigas egendom i strid med den minderårigas intresse.

Om intressebevakaren försummar att ge in vederbörliga redovisningar, förteckningar eller verifikat eller en begärd utredning, kan förmyndarmyndigheten ålägga intressebevakaren att vidta den försummade åtgärden. Beslutet kan förenas med vite eller hot om att åtgärden utförs på intressebevakarens bekostnad. Intressebevakaren kan samtidigt skiljas från sitt uppdrag och en ny intressebevakare kan förordnas.

En intressebevakare som i sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet har åsamkat den minderåriga skada är skyldig att ersätta skadan.

Intressebevakningen upphör

Intressebevakarens uppdrag upphör när den minderåriga fyller 18 år. En myndig person har rätt till sin egen egendom.

När uppdraget har upphört ska intressebevakaren utan dröjsmål ge in en slutredovisning över förvaltningen av huvudmannens egendom till förmyndarmyndigheten. Slutredovisningen uppgörs vanligen från ingången av året till och med huvudmannens 18-årsdag, det vill säga för den period för vilken ingen redovisning tidigare har getts in. För slutredovisningen gäller samma anvisningar som för årsredovisningen.

Intressebevakaren kan inte få befrielse från slutredovisningen. När förmyndarmyndigheten har granskat slutredovisningen ges den och eventuella anmärkningar till den myndiga för kännedom.

Intressebevakarens arvode

En lagstadgad intressebevakare, det vill säga en vårdnadshavare, för ett minderårigt barn har inte rätt att uppbära arvode för sitt uppdrag som intressebevakare. Intressebevakaren har ändå rätt att av den minderårigas medel få ersättning för nödvändiga kostnader.

Förmyndarmyndighetens avgifter

Förmyndarmyndigheten tar ut en avgift till exempel för beslut om beviljande av tillstånd eller för granskningar av redovisningen. Avgifterna utgör utgifter för huvudmannen. Tillståndsavgifter är ändå utgifter för dödsboet, om den tillståndspliktiga rättshandlingen gäller ett dödsbo som den minderåriga är delägare i. En sådan rättshandling kan gälla till exempel ett arvskifte eller försäljning av en fastighet som dödsboet äger. Prislistan finns på förmyndarmyndighetens webbplats www.dvv.fi/sv.

Mer information

Noggrannare information, blanketter, prislista o.d. finns på webbplatsen för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata www.dvv.fi/sv.

Mer information om bestämmelserna och anvisningar om förvaltning av en minderårig persons egendom fås av förmyndarmyndigheten.

I korthet

- När en minderårig får egendom ska detta utan dröjsmål anmälas till förmyndarmyndigheten. Förmyndarmyndigheten övervakar förvaltningen av den minderårigas egendom.
- Familjepension eller andra inkomster som utbetalas till den minderåriga kan användas endast för hens levnadskostnader.
- Den minderårigas tillgångar får användas endast till nytta för hen själv, med beaktande av att föräldrarna är skyldiga att försörja sina minderåriga barn. Intressebevakarna beslutar och ansvarar tillsammans för placeringen och användningen av den minderårigas egendom.
- Intressebevakaren är alltid skyldig att spara kontoutdrag, verifikat och handlingar som hänför sig till förvaltningen av den minderårigas egendom.
- Intressebevakaren ska årligen senast den 31 mars ge in en redovisning över förvaltningen av den minderårigas egendom, om intressebevakningen har införts i registret över förmynderskapsärenden.
- Intressebevakare får inte representera en minderårig person i en rättshandling som de själva är motpart i.
- För de i lagen angivna rättshandlingar som gäller en minderårig persons egendom krävs tillstånd av förmyndarmyndigheten.